

СПОРТИВНІ ІГРИ В ДОШКІЛЛІ: використання спортивних ігор в освітньому процесі дошкільного закладу

СПОРТИВНО-ІГРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ

Одним зі шляхів активізації рухової діяльності дітей є впровадження в практику фізкультурно-оздоровчої роботи закладу дошкільної освіти різних видів ігрового спорту. У старшому дошкільному віці розширюються можливості дітей щодо опанування основ спортивно-ігрової діяльності. Заняття з використанням елементів спортивних ігор сприяють закріпленню і вдосконаленню рухових умінь та навичок дітей, розвитку фізичних, психічних, інтелектуальних та морально-вольових якостей, задоволенню їхніх інтересів і потреб у руховій сфері, допомагають навчити володіти своїм тілом (керувати рухами), стабілізувати почуття та емоції.

Спортивні ігри не лише забезпечують фізичний розвиток дітей, а й сприяють реалізації їхньої активності, переживанню значної кількості різних емоцій, пов'язаних із взаємодією з іншими дітьми, успіхами та невдачами, формуванню навичок роботи в команді, лідерських якостей.

Зважаючи на це у варіативній частині Базового компонента дошкільної освіти виокремлено спортивно-ігрову компетентність у рамках освітнього напрямку «Особистість дитини. Спортивні ігри». У документі визначено показники сформованості знань, навичок та емоційно-ціннісного ставлення дітей для таких спортивних ігор як шахи, футбол, баскетбол. Водночас зазначено, що можна вводити в освітній процес й інші спортивні ігри за вибором закладу дошкільної освіти та/або батьків вихованців.

Спортивно-ігрова компетентність - здатність дитини до пізнання та усвідомлення своєї приналежності до обраного виду спортивної гри; спрямування психомоторної діяльності на досягнення умовної мети, дотримання єдиних правил спортивної діяльності, як індивідуальної, так і командної, спрямованих на досягнення найкращого результату; уміння грати в спортивні ігри за спрощеними правилами.

Наукові дослідження та позитивний досвід практиків засвідчують у дітей дошкільного віку стійкий інтерес та бажання грати в спортивні ігри, здатність до засвоєння в невимушеній формі техніко-тактичних прийомів, розвитку фізичних якостей. Це створює перспективу для формування спортивного інтелекту, інтуїції, розвитку вольових рис характеру, виховання позитивних моральних якостей особистості. Залучення до спортивних ігор є також дієвим засобом поглиблення фізичної та психологічної підготовки дітей, сприяння набуттю досвіду долавання перешкод, надання підтримки та визначення подальшої спортивної перспективи.

ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДОШКІЛЬНЯТ ЗІ СПОРТИВНИМИ ІГРАМИ

Важливо забезпечувати використання ігор з елементами спорту в комплексі з іншими фізкультурно-оздоровчими заходами, а також орієнтацію на формування в дітей самостійності, самоконтролю, уміння діяти в групі однолітків,

узгоджувати власні дії з діями інших дітей, інтересу до активної рухової діяльності, елементарних навичок піклування про власне здоров'я.

Завважте: діти дошкільного віку ще не здатні виконувати весь ланцюжок технічних прийомів і тактичних комбінацій спортивної гри. їм доступне виконання лише початкових елементарних прийомів чи окремих простих комбінацій. Дозування фізичних навантажень, підвищення рівня складності фізичних вправ має здійснюватися з урахуванням вікових та індивідуальних можливостей дітей. Змістом роботи має стати спрямованість на забезпечення теоретичної, фізичної, технічної й тактичної підготовки.

Умови формування спортивно-ігрової компетентності

Виховання мотиваційної готовності до опанування певної спортивної гри.

- *Створення розвивального предметно-ігрового середовища для самостійного виконання дітьми рухових дій, передбачених правилами гри.*
- *Формування в дітей орієнтовної основи рухових дій: уявлення про рухове завдання, способи та умови його розв'язання на основі виокремлення основних компонентів техніко-тактичної підготовки.*
- *Побудова тренувань в ігровій формі.*

Етапи роботи з дітьми

Процес навчання дітей дошкільного віку елементів спортивних ігор у методичній літературі умовно розподіляють на **три етапи**: ознайомчий, підготовчий (допоміжний) та основний. Кожен із них має свою мету і відповідні засоби її реалізації.

Ознайомчий етап передбачає створення в дітей цілісного уявлення про спортивну гру та розвиток стійкого інтересу до неї. Малят ознайомлюють з історією виникнення гри (у загальних рисах), цікавими історичними фактами, відомими українськими та зарубіжними гравцями, зі специфічним інвентарем та особливостями його використання, основними правилами.

Реалізація мети і завдань ознайомчого етапу передбачає широке використання різних видів спостережень за грою як окремих гравців, так і команди, перегляд спортивних програм, доступних дитячій аудиторії, використання медіа-ресурсів відповідної тематики, художньої літератури, зустрічі зі спортсменами та вправляння зі спортивним інвентарем (ознайомлення з властивостями спортивного обладнання, навчання дій із відповідними предметами).

Підготовчий етап спрямований на засвоєння основних елементів техніки і тактики спортивної гри, що складають її сутнісну основу (те, без чого гра неможлива). На цьому етапі використовуються спеціальні тренувальні, підготовчі вправи на засвоєння елементів техніки, індивідуальної та командної тактики, а також рухливі ігри для їх закріплення й удосконалення. У процесі опанування основних технічних прийомів доцільно використовувати комплексний метод, що об'єднує методи цілісної вправи, ігровий і змагальний. Ефективними на цьому етапі є фізичні вправи та комбінації рухливих ігор, що виконуються як індивідуально, так і в групах (2-4 особи), ігрові завдання з предметами та без них у знайомих і незнайомих ситуаціях, що ускладнюють вибір способу розв'язання

ігрового завдання; завдання різної складності з урахуванням можливостей та наявного ігрового досвіду дітей.

Основний етап передбачає вдосконалення технічних і тактичних прийомів, максимально наближених до ігрових, формування вміння грати за спрощеними правилами, використовуючи прості тактичні комбінації. Важливо адаптувати правила гри до вікових можливостей дошкільнят. Слід пам'ятати, що процес навчання має дарувати дитині радість і задоволення від ігрових дій.

Дорослий має планувати ігрові ситуації, у яких кожен гравець може набувати позитивний ігровий досвід.

Цей етап передбачає використання підготовчих вправ на різні елементи техніко-тактичної підготовки з ускладненнями, засвоєння правил і тактики гри в різних умовах і власне гри за спрощеними правилами.

ЯК ОРГАНІЗУВАТИ ДІЯЛЬНІСТЬ ДІТЕЙ

Спортивно-ігрова компетентність - варіативний складник. Тому під час добору спортивних ігор спирайтеся не лише на їх доступність для дітей певного віку, а й на бажання та зацікавленість вихованців та їх батьків.

Проводьте спортивні ігри як під час фізкультурно-оздоровчих заходів, так і під час гурткової роботи. Організуйте навчання на основі фізкультурних занять різних видів:

- навчальні - щоб ознайомлювати з походженням гри, основними елементами правил, змістом техніко-тактичної підготовки тощо;
- мішаного типу - закріплювати й удосконалювати навички техніко-тактичної підготовки;
- варіативні - ускладнювати вже засвоєні рухові дії;

фізичний розвиток

- тренувальні - розвивати функціональні та рухові якості.

Діти дошкільного віку не здатні виконувати ланцюг технічних прийомів і тактичних комбінацій спортивної гри. їм доступні лише початкові елементарні прийоми чи окремі прості комбінації. Тому дозуйте фізичні навантаження та підвищуйте рівень складності вправ, зважаючи на вікові й індивідуальні можливості дітей.

Спочатку пропонуйте дітям виконувати елементи спортивних ігор протягом 10 хв. І поступово збільшуйте тривалість до 20-30 хв. При цьому обов'язково робіть короткі паузи для відпочинку.

Для того щоб урегулювати навантаження на дітей, розподіліть групу на кілька команд. Так ви матимете змогу збільшувати чи зменшувати кількість гравців, а отже - обсяг навантаження й інтервал відпочинку. А також ви зможете збільшувати чи зменшувати дистанцію під час фізичних вправ; висоту зорових орієнтирів-стимулів або відстань до них; кількість перешкод під час рухового завдання. Створіть для вправ спеціальні умови та інтегруйте рухову й пізнавальну діяльність. Використовуйте різноманітний спортивний інвентар.

Навчайте дітей елементів спортивної гри систематично та цілеспрямовано. Постійно розширюйте обсяг технічних прийомів і дій. У міру того як діти накопичуватимуть ігровий і змагальний досвід, якість ігрових дій

поліпшуватиметься. А це допоможе формувати рухову координацію, ігрову імпровізацію та інтуїцію.

РОЛЬ ПЕДАГОГІВ ТА БАТЬКІВ

Ефективність процесу формування в дітей спортивно-ігрової компетентності й, відповідно, його результативність залежать від забезпечення педагогом таких важливих умов:

- ◆ наявності позитивної підтримки з боку дорослого (індивідуальні та групові вказівки, доцільне використання заохочень, моральних стимулів, мотивування, позитивне оцінювання дій, створення для дітей ситуацій успіху в розв'язанні рухових завдань);
- ◆ налагодження діалогу з гравцями (запитання, відповіді, реакції на потреби дітей, що виникають у процесі виконання рухового завдання);
- ◆ використання ігрових ситуацій, вправ;
- ◆ акценту на індивідуальний розвиток;
- ◆ неухильного дотримання правил техніки безпеки, запобігання травматизму;
- ◆ забезпечення цілеспрямованості та систематичності у плануванні спортивно-ігрової діяльності (на рік, місяць, тиждень, окреме заняття);
- ◆ створення можливостей для реалізації варіативності;
- ◆ комплексного розв'язання завдань теоретичної, фізичної, технічної й тактичної підготовки із дотриманням дидактичного принципу «від простого до складного»;
- ◆ формування в дітей позитивного ставлення до щоденних занять фізичними вправами, розуміння необхідності тренувань;
- ◆ налагодження змістовної співпраці з батьками щодо дотримання вимог спортивної підготовки.

У тренувальному процесі значна роль відводиться дорослим (як педагогам, так і батькам), що допомагають, надихають, спрямовують, мотивують, коригують, підтримують, радіють успіхам, радять кращі варіанти усунення помилок, цінують кожного. І дорослі мають вибудовувати цей процес на певних засадах.

Позиція педагога

- ✓ Формувати в дітей навички участі у спортивних іграх слід з урахуванням можливостей кожного, щоб у дошкільнят виникало бажання грати самостійно.
- ✓ Необхідно розвинути руховий потенціал кожної дитини, сформувати в малят прагнення до постійного вдосконалення в руховій сфері.
- ✓ Важливо створити можливості для переживання успіху незалежно від наявних умінь дітей і ніколи не сварити їх за помилки.
- ✓ Діти мають отримувати задоволення від виконання фізичних вправ, радіти можливості взяти участь у спортивній грі.
- ✓ Слід підтримувати в дітей стійкий інтерес до спортивних ігор та потребу грати в них удома.
- ✓ Необхідно сприяти засвоєнню вихованцями життєвих цінностей, які є основою спортивної етики, і формуванню таких важливих рис характеру як

турботливість, чесність, справедливість, повага, мужність, наполегливість та відповідальність. Ці цінності мають утілюватись у меті будь-якого заняття. Важливо також демонструвати та заохочувати поведінку, яка утверджує ці цінності.

- ✓ Необхідно подбати про дотримання безпечних умов під час занять з опанування дітьми відповідних навичок, відповідально ставитися до дотримання техніки безпеки як під час організованих занять, так і в самостійній руховій діяльності, запобігати травмуванню й страхувати гравців під час виконання складно-координаційних завдань у різних умовах.

Участь батьків

- ✓ Підтримувати в дітей прагнення опанувати обрану спортивну гру.
- ✓ Облаштувати вдома місце для закріплення навичок спортивної гри, зберігання спортивних нагород.
- ✓ Разом із дітьми переглядати та обговорювати спортивні матчі.
- ✓ Брати участь у родинних змаганнях.
- ✓ Схвалювати відповідальне ставлення до виконання вимог «спортивного режиму».
- ✓ Розвивати самостійність у догляді за спортивною формою та атрибутами.
- ✓ Підтримувати малят під час участі у спортивних змаганнях на рівні закладу дошкільної освіти, району міста.

* * *

Як бачимо, ефективність спортивно-ігрової діяльності дошкільнят забезпечує насамперед узгоджена робота дошкільного закладу і батьків. Що раніше буде розпочата цілеспрямована підготовка до оволодіння навичками спортивної гри, то більша вірогідність того, що в дорослому віці ці навички стануть основою для професійної спортивної діяльності або сприятимуть регулярній руховій активності людини в повсякденному житті, веденню здорового способу життя.

Отже, спортивні ігри мають для дошкільників подвійну користь. Адже допомагають формувати як спортивно-ігрову компетентність, так і рухову. Під час таких ігор діти поліпшують фізичні якості, задовольняють потребу в руховій активності та навчаються вибудовувати елементарну тактику.